

دورهٔ مقدماتی
حقوق مدنی
قواعد عمومی قراردادها

دکتر سیدحسین صفایی

بازنگری و افزوده شده (ویرایش سوم)

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار چاپ سی و دوم
۱۳	پیشگفتار چاپ بیست و یکم
۱۵	پیشگفتار چاپ یکم
۱۷	مقدمه

فصل اول: اقسام عقد

۳۱	مبحث اول: تقسیمات عقد در قانون مدنی
۳۱	الف: عقد لازم و عقد جایز
۳۴	ب: عقد خیارى
۳۵	ج: عقد منجز و عقد معلق
۳۸	مبحث دوم: تقسیمات دیگر
۳۸	الف: عقود دوتعهدى و یکتعهدى
۴۲	ب: عقود معوض و غیر معوض (مجانی)
۴۵	ج: قراردادهای تجارتي و غیر تجارتي
۴۷	د: عقود معین و غیر معین
۴۸	ه: عقود تملیکی و عهدى
۴۹	و: عقود اذنی و عهدى
۵۰	ز: عقود مغابنه و مسامحه
۵۰	ح: عقود رضایی و تشریفاتى

فصل دوم: اصل حاکمیت اراده

- مبحث اول: نتایج اصل حاکمیت اراده در حقوق موضوعه ۵۶
مبحث دوم: حدود اصل حاکمیت اراده - نظم عمومی ۵۹

فصل سوم: شرایط اساسی صحت معامله

- مبحث اول: قصد و رضای طرفین ۷۳
بند اول: وجود و اظهار اراده ۷۵
الف: وجود اراده ۷۵
ب: اظهار اراده ۷۵
بند دوم: توافق اراده‌ی طرفین ۸۵
الف: زمان وقوع قراردادهای با مکاتبه ۸۶
ب: مکان وقوع قراردادها ۹۰
ج: فایده‌ی تعیین زمان و مکان وقوع عقد ۹۰
بند سوم: نمایندگی در قصد انشاء ۹۱
بند چهارم: عیوب اراده ۱۰۰
الف: اشتباه ۱۰۱
ب: اکراه ۱۲۰
مبحث دوم: اهلیت ۱۲۹
بند اول: تعریف و اقسام ۱۲۹
بند دوم: شرایط اهلیت ۱۳۱
الف: بلوغ ۱۳۲
ب: عقل ۱۳۲
ج: رشد ۱۳۳
بند سوم: معاملات محجورین ۱۳۵
الف: معاملات صغیر ۱۳۵
ب: معاملات مجنون ۱۳۹
ج: معاملات غیررشید (سفیه) ۱۴۲

فهرست مطالب □ ۷

۱۴۳.....	مبحث سوم: مورد معامله
۱۴۴.....	بند اول: مورد معامله باید مالیت داشته باشد
۱۴۵.....	بند دوم: مورد معامله باید متضمن منفعت عقلایی باشد
۱۴۶.....	بند سوم: مورد معامله باید دارای منفعت مشروع باشد
۱۴۸.....	بند چهارم: مورد معامله باید معین و معلوم باشد
۱۵۱.....	بند پنجم: مورد معامله باید مقدور باشد
۱۵۴.....	مبحث چهارم: جهت معامله
۱۵۴.....	بند اول: جهت نامشروع
۱۵۴.....	الف: تعریف - فرق بین جهت معامله و جهت تعهد
۱۵۵.....	ب: ماده‌ی ۲۱۷ قانون مدنی: ضمانت اجرای مشروعیت جهت معامله
۱۵۷.....	بند دوم: معامله به قصد فرار از دین
۱۵۸.....	الف: حذف ماده‌ی ۲۱۸ پیشین قانون مدنی
۱۶۰.....	ب: پذیرش اصل نفوذ معامله‌ی جدی به قصد فرار از دین در قانون مدنی
۱۶۰.....	ج: مقررات خاص
۱۷۱.....	۱- ضمانت اجرای مدنی:
۱۷۲.....	۲- ضمانت اجرای کیفری:

فصل چهارم: آثار عقد

۱۷۳.....	مبحث اول: اثر عقد بین متعاملین
۱۷۶.....	بند اول: اجباری بودن قرارداد برای طرفین
۱۸۰.....	بند دوم: اجباری بودن قرارداد برای قاضی - تفسیر قرارداد
۱۸۱.....	بند سوم: تجدیدنظر در قرارداد
۱۸۵.....	مبحث دوم: اثر عقد نسبت به اشخاص ثالث
۱۸۶.....	بند اول: اصل نسبی بودن قرارداد
۱۸۸.....	بند دوم: استثنائات اصل نسبی بودن قرارداد
۱۸۹.....	الف: تعهد به نفع شخص ثالث
۱۹۰.....	۱. رابطه‌ی بین متعهد و شخص ثالث:

۸ □ قواعد عمومی قراردادها

- ۱۹۲.....۲. رابطه‌ی بین شرط‌کننده و شخص ثالث:
- ۱۹۳.....۳. رابطه‌ی بین طرفین قرارداد:
- ۱۹۴.....ب: قراردادهای جمعی
- ۱۹۶.....ج: معامله‌ی فضولی

فصل پنجم: شروط ضمن عقد

- ۲۰۶.....مبحث اول: شروط باطل
- ۲۰۷.....بند اول: شروطی که باطل است ولی مبطل عقد نیست
- ۲۰۹.....بند دوم: شروطی که باطل و موجب بطلان عقد است
- ۲۱۰.....۲. شرط مجهولی که جهل به آن موجب جهل به عوضین شود.
- ۲۱۱.....مبحث دوم: شروط صحیح و احکام آنها
- ۲۱۱.....بند اول: شرط صفت
- ۲۱۲.....بند دوم: شرط نتیجه
- ۲۱۳.....بند سوم: شرط فعل

فصل ششم: عدم اجرای تعهد و آثار آن

- ۲۲۱.....مبحث اول: اجرای اجباری تعهد
- ۲۲۳.....بند اول: مورد تعهد انتقال یا تسلیم مال است
- ۲۲۵.....بند دوم: مورد تعهد انجام کار است
- ۲۲۷.....بند سوم: مورد تعهد خودداری از انجام کار است
- ۲۲۷.....مبحث دوم: جبران خسارات ناشی از عدم اجرای تعهد
- ۲۲۸.....بند اول: انقضاء موعد
- ۲۳۱.....بند دوم: تحقق ضرر
- ۲۳۸.....بند سوم: عدم اجرای تعهد ناشی از علت خارجی نباشد
- ۲۴۱.....بند چهارم: جبران خسارت به موجب قرارداد یا عرف یا قانون لازم باشد
- ۲۴۶.....مبحث سوم: عدم اجرای تعهدی که موضوع آن وجه نقد است
- ۲۴۶.....بند اول: اجرای اجباری تعهد همیشه امکان‌پذیر است

فهرست مطالب □ ۹

بند دوم: خسارت تأخیر تأدیه‌ی وجه نقد تابع مقررات خاصی است.....۲۴۷

فصل هفتم: سقوط تعهدات

مبحث اول: وفای به عهد.....	۲۵۶
بند اول: کلیات.....	۲۵۶
الف: ماده‌ی ۲۶۵ قانون مدنی.....	۲۵۶
ب: ماهیت وفای به عهد.....	۲۵۹
ج: ایفای تعهد طبیعی.....	۲۶۱
بند دوم: تأدیه کننده.....	۲۶۳
بند سوم: شخصی که دین باید به او تأدیه شود.....	۲۶۵
بند چهارم: مورد تأدیه.....	۲۶۷
بند پنجم: زمان و مکان و هزینه‌ی تأدیه.....	۲۷۱
الف: زمان تأدیه.....	۲۷۱
ب: مکان تأدیه.....	۲۷۲
ج: هزینه‌ی ایفای دین.....	۲۷۳
مبحث دوم: اقاله.....	۲۷۳
مبحث سوم: ابراء.....	۲۷۶
مبحث چهارم: تبدیل تعهد.....	۲۸۰
بند اول: اقسام تبدیل تعهد.....	۲۸۰
الف: تبدیل تعهد به وسیله‌ی تبدیل دین.....	۲۸۱
ب: تبدیل تعهد به وسیله‌ی تبدیل مدیون.....	۲۸۱
ج: تبدیل تعهد به وسیله‌ی تبدیل داین.....	۲۸۳
بند دوم: اثر تبدیل تعهد.....	۲۸۶
مبحث پنجم: تهاتر.....	۲۸۷
بند اول: تهاتر قهری.....	۲۸۸
الف: شرایط تهاتر قهری.....	۲۸۸
ب: دیون تهاتر ناپذیر.....	۲۹۲

۱۰ قواعد عمومی قراردادها

- بند دوم: تهاتر قراردادی ۲۹۳
- بند سوم: تهاتر قضایی ۲۹۴
- مبحث ششم: مالکیت مافی الذمه ۲۹۴
- مبحث هفتم: فسخ (خيارات) ۲۹۷
- بند اول: خيارات مشترک ۲۹۷
- الف: خيار شرط ۲۹۸
- ب: خيار رؤیت و تخلف وصف ۳۰۲
- ج: خيار غبن ۳۰۵
- د: خيار عيب ۳۰۹
- ه: خيار تدليس ۳۱۶
- و: خيار تبعض صفقه ۳۱۹
- ز: خيار تخلف شرط ۳۲۲
- ح: خيار تفليس ۳۲۳
- ط: خيار تعذر تسليم يا تعذر اجراء تعهد ۳۲۵
- بند دوم: قواعد عمومی خيارات ۳۳۰
- الف: خيار يك حق مالی و قابل انتقال است ۳۳۰
- ب: اسقاط خيار ۳۳۱
- ج: ابراز اراده در فسخ ۳۳۳
- د: اثر فسخ ۳۳۵
- ه: عدم فوریت خيارات ۳۳۷
- فهرست منابع و مآخذ ۳۳۸
- الف: به زبان فارسی ۳۳۸
- ب: به زبان عربی ۳۴۰
- ج: به زبان فرانسه ۳۴۱
- فهرست موضوعی الفبایی ۳۴۲
- فهرست مواد قانونی مورد استناد ۳۴۷